

Vaasan ympäristöseura - Vasa miljöförening ry
Raastuvankatu 53 as 8
65100 Vaasa

18.1.2019

Vaasan kaupunki / kaavoitus
PL 2, 65101 Vaasa
kaavoitus@vaasa.fi

MUISTUTUS LIISANLEHDON ASEMAKAAVAEHDOTUKSESTA

Vaasan ympäristöseura ottaa kantaa Liisanlehdon asemakaavaehdotukseen paikallisena ympäristöjärjestönä, jonka tavoitteisiin kuuluu luonnon- ja ympäristösuojelun edistäminen Vaasassa ja Mustasaassa

Kaava-alueen luontoarvot

Kaava-alueen luoteisosan yhtenäinen metsäalue sijaitsee Vanhan Vaasan kanavan varren rehevässä laaksossa, jossa metsät koostuvat pääosin lehtomaisista kankaista ja lehdoista. Osa metsistä on kehittynyt tai istutettu vanhoille niityille ja pelloille. Suurin osa metsikkökuvioista on uudistushakkuikäisiä, luontaisesti kehittyneitä sekametsiä, joissa kasvaa kuusta, koivua, mäntyä, raitaa ja jonkin verran haapaa. Lahopuun määrä vaihtelee 0-10 m²/hehtaarilla.

Erittäin tärkeä liito-oravan vaellusreitti kulkee Vanhan Vaasan kanavan varrella ja jatkuu moottoritien yli Risön Natura-alueelle. Tämä vaellusreitti on todettu Ralf Wistbackan liito-oravaseurannoissa, kartta- ja ilmakuvatulkintoissa (kirjallinen viesti Ralf Wistbackalta 21.11.2013). Tämä on Wistbackan arvion mukaan selvästi tärkein moottoritietä ylittävä vaellusreitti.

Suunnittelualuetta koskevien selvityksien riittävyys

Vuoden 2014 luonto- ja maisemaselvityksessä ei ole riittävän tarkasti selvitetty alueen metsiin liittyviä luonnonarvoja. Selvitysaineisto ei sisällä sellaista informaatiota, jonka perusteella pystyisi päättämään, onko alueella luontotyyppihin tai lajistoon liittyviä merkittäviä luonnonarvoja. Selvityksestä ei käy ilmi muun muassa kasvillisuuskuvioiden luonnontilaisuus, puuston kehitysluokka tai lahopuun määrä, vaikka nämä metsien rakennetekijät ovat olleet keskeisiä vanhojen kangasmetsien arvottamistekijöitä jo 1990-luvun alussa toteutetuista vanhojen metsien valtakunnallisista suojeluohjelmista sekä METSO-ohjelman pilottivaiheesta (2003) lähtien.

Luonto- ja maisemaselvityksessä metsäluonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaiden kohteiden tunnistaminen pohjautuu lähinnä metsälain 10 § mukaisten pienialaisten tai taloudellisesti vähämerkityksellisten avainbiotooppien tunnistamiseen. Tämä ei kuitenkaan tunnista kuin vähäisen osan luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen arvokkaista kohteista, mm. kaikki kangasmetsäluontotyyppit sekä osa runsaspuustoisimmista korpityypeistä puuttuu metsälakikohteista.

Selvityksessä yhdellekään kangasmetsäkuviolle ei ole annettu edes statusta "Muu arvokas elinympäristö", vaikka esimerkiksi kuviot 2 ja 17 ovat runsaslahopuustoisia.

Luontotyyppikartoituksessa on myös jätetty inventoimatta kaava-alueen luoteisosan runsaslähöpuustoisempi metsikkökuvio, joka sijaitsee kuvion 9 ja 10 eteläpuolella ja jää kaavassa rakennettavan Elementtitehtaantien alle. Liito-oravien esiintymistä on selvitetty vain papana- ja pesäkolohavaintojen perusteella. Liito-oravalle soveltuvien metsien, tärkeiden ruokailualueiden tai kulkuyhteyksien sijainteja ei ole selvitetty.

Maastokäynnillä 30.12.2018 löysimme kaksi kolopuuta kaava-alueelta, jotka eivät löytyneet kaupungin selvityksissä. Kolopuiden sijaintitiedot on toimitettu kaupungille.

Ei ole myöskään selvitetty - kaavaselostuksessa ei ainakaan käsitellä - kaavan ilmastovaikutuksia, vaikka kaava tulee varmasti lisäämään yksityisautoilua ja vaikeuttamaan kestävästä liikenteen tavoitteiden saavuttamista. Tämä on mielestämme vakava puute.

Luontoarvojen huomiointi kaavassa

Tuleva parkkipaikka kaavan luoteisosassa pirstoo yhtenäistä liito-oravan elinpiiriä ja tuhoaa useita liito-oravan suoja- ja ravintopuita (esimerkiksi useita sellaisia puita, joiden alla on löytynyt yli 100 liito-oravan papanaa). Parkkipaikka vie noin 30% liito-oravan käyttämästä (papanoidusta) alueesta, eli nykyisestä 3,5 hehtaarista häviää noin hehtaari. Kaavaratkaisua, jossa tulevalle parkkipaikalle jätetään vanhojen kuusien ryhmä, ei kompensoi tätä menetystä. Ratkaisua ei voida pitää edes toimivana, koska puuryhmästä ei ole kaavassa osoitettu puustoisena säilyvää kulku-yhteyttä lähimmälle metsikölle. Tällaisena kaava olisi ilmeisesti myös lainvastainen, koska kaavaa laadittaessa ei ole varmistettu, ettei kaavan toteuttaminen hävitä tai heikennä luonnonsuojelulain 49 §:n 1 momentin tarkoittamia liito-oravan lisääntymis- tai levähdyspaikkoja. Pelkkä vanhojen kuusien ryhmä keskellä parkkipaikka tulee kärsimään muuttuneista olosuhteista ja olemaan altis myrskytuhoille.

Kulku-yhteys kahden luo-1-alueen välillä kulkee kapealla (noin 20 m) ja melko harvapuustoisella alueella tien ja parkkipaikan välillä. Tämä on alue, jota liito-orava papanahavaintojen perusteella välttää. Siksi on mahdollista, että eteläinen luo-1-alue jäisi kaavan toteutuksen myötä asumattomaksi.

Kaavalle tulee etsiä sellainen ratkaisu, jossa parkkipaikka voidaan sijoittaa jo rakennetulle alueelle - esimerkiksi maan alle - ja liito-oravan elinpiiri voidaan säästää nykyisen laajuksena. Tämä olisi myös maisemallisesti ylivoimainen ratkaisu.

Liito-oravan huomiointia voidaan parantaa myös muuttamalla VL-alue VL/s-alueeksi ja lisäämällä sen kaavamääräykseen seuraava lause:

”Aluetta tulee kehittää sen luontotyyppin mukaisella tavalla siten, ettei sillä sijaitsevia liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkoja vaaranneta, suuria lehtipuita tai kuusia ei kaadeta, tai alueen luonnetta ei muutoin muuteta.”

Uusi Elementtitehtaantie pirstoo liito-oravan elinpiiriä ja heikentää Vanhan Vaasan kanavan varren liito-oravan vaellusreittiä. Vaellusreitti tulee huomioida niin, että kanavan varteen jätetään riittävästi puustoa ihan moottoritien reunalle asti, ja mahdollisimman lähelle Elementtitehtaantien reunoja. Tämä tulee kirjata EV-1 ja VL-alueiden kaavamääräyksiin.

Uuden Elementtitehtaan tien linjauksella Vanhan Vaasan kanavan pohjoispuolella sijaitsee luontoselvityksessä todettu metsälain 10 §:n mukainen lehtokuvio sekä liito-oravan elinpiiri. ELY-keskuksen lausunnon mukaan alueella sijaitsee mahdollisesti myös liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkoja. Elementtitehtaan tien jatkaminen Vanhan Vaasan kanavan pohjoispuolelle johtaa todennäköisesti luonnonsuojelulain 49 §:n 3 momentin mukaisen poikkeuksen hakemiseen saman pykälän 1 momentin kiellosta hävittää tai heikentää luontodirektiivin liitteeseen IV (a) kuuluvien lajien lisääntymis- ja levähdyspaikkoja. Tämä tulee yhdessä alueen muiden luonnonarvojen kanssa huomioida jo tässä vaiheessa niin, että Elementtitehtaan tien linjauksen länsi-luoteispää poistetaan kaavasta. Tien tarve ja vaihtoehtoiset linjaukset tulee selvittää yhdessä kanavan pohjoispuolisen alueen kaavoituksen kanssa.

Kaavan muut vaikutukset

Vaasan ympäristöseura kyseenalaistaa uuden kauppojen suuryksiköiden alueen kaavoittamista Liisanlehtoon.

Liisanlehdon asemakaavaehdotuksen sekä Liisanlehdon, Kuninkaankartanon ja Risön osayleiskaavan tavoitteet muun muassa liikerakentamiselle ovat ristiriidassa valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden, Vaasan Energia- ja ilmasto-ohjelman sekä Vaasan kaupungin kaupunginosakeskusten kehittämisen kanssa. Liisanlehdosta kehittyy asemakaavan toteutuessa kaukana asuinalueista sijaitseva suuri vähittäiskaupan alue. Vanhan Sataman asemakaavankin toteutuessa väestöpohja Liisanlehdon lähialueilla on vähäinen liikerakentamiseen suhteutettuna.

Suuren vähittäiskaupan keskittyminen ei edistä valtakunnallisissa alueidenkäyttötavoitteissa mainittuja kestävästi liikkumisen ja palvelujen saavutettavuuden tavoitteita, vaan lisää yksityisautoilua vähittäiskaupan palveluiden keskittyessä koko ajan kauemmaksi laajoista asuinalueista. Suuri päivittäistavarakaupan alue heikentää muiden kaupunginosien palveluiden kehittämistä, kun asiakasvirrat suuntaavat suuriin palvelukeskittyymiin.

Liisanlehdon, Kuninkaankartanon ja Risön osayleiskaavan voimaantulon jälkeen Vaasassa on hyväksytty Energia- ja ilmasto-ohjelma (2016). Ilmastonmuutoksen hillitsemisessä kaavoitus on keskeinen työkalu. Esitämme siksi kaavaehdotuksen palauttamista uuteen valmisteluun, jossa selvitetään tarkasti sen ilmastovaikutuksia ja yhteensopivuutta Energia- ja ilmasto-ohjelman tavoitteiden kanssa.

Matti Tuomaala
Puheenjohtaja

Lasse Villanen
Sihteeri